

mudi, zateza se delo v pozno noč in nasledki se kažejo kmalu. Včasih — jaz vem, da še rajše — krati se spanju dragi čas zato, da gre čitanje najnovejšega zanimivega romana hitreje izpod rok — čem reči — izpred očíj. Nekateri neskušeni mladeniči komaj pričakujejo trenutka, da bi si deli na obraz naočnike. Ali ne samo, da si brez potrebe pačijo obrazovo lepoto, mnogo bolj kvarijo si oko in kmalu jim za vedno ostane tista očesna napaka, kateri pravimo kratkovidnost.

Kaj pa je kratkovidnost? Kratkovidnost je očesna napaka, vsled katere moremo samo bližnje predmete videti razločno, daljni pa se nam kažejo v nedoločnih in nejasnih črtah. Onim, ki imajo pravilen pogled, zdé se daljni predmeti taki, kakoršni so kratkovidnim bližnji. Ako gledajo ti ponoči zvezdo ali kako luč: ne vidijo svitle pičice, kakor vidi zdravo oko, ampak migljajočo križasto podobo, ki se pa izpreminja, zlasti plešejo in se sučejo žarki križajoči se v središči. Kdor dobi nenadoma kratki vid ali pogled, njemu se izprememba zdi sprva kaj čudna, polagoma se jej privadi. Komur se pa vid izpreminja počasi, tisti še ne zapazi,

kdaj da mu je začel svet postajati drugačen, nego je bil preje.

V resnici: kratkovidnežu se pač zdi svet drugačen, nego zdravemu očesu in zato ni malenkost imeti popačeno oko. Le pomislimo! Koliko svitlejše odseva svet v zdravem očesu, koliko krepkejše je vzbuja zunanja lepota! Kako živo vsprejema pravilno okó vse oblike raznih stvari, ki so tako mnogovrstne; kako se njemu žarijo barve, kako opazuje vsako izpreminjanje in nič mu ne uide; kako se raduje božjega stvarstva, ki je tako krasno, čarobno! A kratkovidnež je kakor v megli: zunanji svet se mu nekako odteguje in odtuja, tako pa tudi sam postaja vedno neobčutnejši do njega. Kolikrat bi rad kaj videl jasno in živo: svoje znance na cesti, da jih pozdravi, lepe kraje, slike itd., a kolikrat in kako mnogo prezré! Nekomu, ki ga dobro poznam, primerilo se je že večkrat, da se je kaj smešno zmotil glede obrazov in oseb. Menil je n. pr., da govori z osebo N., a bila je vsa druga. Nekoč je na vrtu od daleč pozdravljal gospodičino: »o servus, servus!« meneč, da je tam njegov prijatelj. Kako se zavzame, ko vidi tega »servusa« od blizu.

(Nadaljev. prih.)

Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

Jezičnik. Knjiga Slovenska v XIX. veku. C. Spisal J. Marn. XXV. leto. V Ljubljani 1887.

Leta 1862 je izšel prvi Jezičnik, letos pa imamo že petindvajseti pred sabo. Koliko se je v teh letih pisalo in zopet pozabilo, koliko književnih podjetij propalo, koliko bojev se je bilo s črnim in brez črnila: le Jezičnik je stal

v teh bojih trdno kot hrast in še krepak učakal petindvajsetletnico. Gospod pisatelj, ki v 25 letih trudapolnega in požrtvovalnega dela ni žel vedno zaslužene hvale, pač zasluži, da mu narod slovenski po besedah vvodne pesmi »s čestjo in slavo ovenča — glavo«.

Koliko truda, vztrajnosti je bilo treba, predno je nastalo to »obširno poslopje«, v katerem

»Rod spozna očete
Gojitelje prosvete!«

Letošnji Jezičnik gotovo ne zaostaja za drugimi in je še posebno zanimiv, ker se obravnavajo v njem med 82 različnimi nekateri izmed najzaslužnejših slovenskih pisateljev. Imenujem naj samo Janežiča, dr. J. Kr. Pogačarja, dr. Jak. Razlaga, Šolarja, Raiča, Costo, Fr. S. Cimpermana i. dr. Mnogo jih živi v svojih proizvodih, a sami so pozabljeni. Kdo ne pozna Uršičeve: »Popotvanje, bratje!«, Strelovega »Popotnika« in Kajetan Hueberjeve: »Otok bleški«, a kdo misli na pesnike? Razven tega podaja nam g. pisatelj tudi pregled »Družtva sv. Mohora« od l. 1852 do 1859 in »Družbe sv. Mohora« od l. 1860 do 1868.

Vrline prejšnjih dičijo tudi ta letnik. Vzlasti je hvalevredno, da nam g. pisatelj podaja tako natančne naslove knjig v raznih izdajah ter nam iz njih ponuja tudi jako označujoče izpiske, iz katerih lahko spoznamo dotičniku »glavo in srce«. Hvaležni moramo biti tudi g. pisatelju, da nam kaže pravno stran slavnih mož, rekoč: »vse poskusite; kar je dobro, ohranite« (I. Tes. 5, 21). V tem oziru naj se bere n. pr. Janežičevo vabilo na tretji tečaj »Slov. Bčele« na str. 3., ali kar je Janežič pisal l. 1857. o »Glasniku« v »Novice« na str. 9.! Čemu n. pr. naj bi svet ne smel izvedeti, da je Fr. S. Cimperman zlagal tudi nabožne pesmi?

Jezičnik, akoprav na prvi pogled suhoparen, ne kaže nam samo suhih števil, ampak tudi duha pisateljev in časa. Berimo ga torej, a učimo se tudi od njega! Proučavajmo, kak je bil razvoj našega slovstva, in sklepajmo iz tega, kak naj bode v prihodnje. Ti možje kažejo nam v celoti, kako hrano zahteva slovenski narod dandanes. Primerjajmo preteklost sedanjosti. Kako zelo se je polegel ogenj, ki je vnmal buditelje slovenskega naroda: oživimo ta ogenj!

Med pisatelji v tem letniku jih je zopet največ svečnikov. Naj bi ta Jezičnikova statistika duhovne dramila ter jim klicala, kaj zahteva od njih čas.

Omenjamo, da narod govori mesto »v Zaliogu« (str. 48 in 52) »na Zalemlogu« ter da bi bilo mesto »red« Jezusov morda boljše rabiti kak drug izraz.

Daj torej Bog, da bi Jezičnik rodil mnogo sadu ter nas zdrav in krepak razveselil tudi s »Staroslovensko Knjigo«!

Slovenska Matica. Med vsemi knjigami slovenskimi bi morale vzbujati knjige »Matice Slovenske« pri nas največjo pozornost. Ne samo, ker se »Matičine« knjige med vsemi našimi znanstvenimi knjigami najbolj razširijo, ampak tudi zato, ker nam kažejo višino omike in duševnega napredka v Slovenih. »Matica« je naša — »akademija«, »Matica« je res »mati« višega narodnega izobraženja in ta mati bode toliko rodovitnejša, kolikor več zanimanja bodo imeli Slovenci za ta svoj slovstveni zavod. Prav zato nam bode sveta dolžnost v »Dom in Svetu« pogostoma in skrbno ozirati se na »Matico« in seznanjevati njegove čitatelje z vsemi zanimivostimi, ki se dajo iz »Matice« poročati. Tako upamo, da se bodo naši mladeniči zgodaj začeli zanimati za »Matico« in da jo bodo kdaj tudi krepko podpirali.

Za l. 1887 je izdala naša »Matica« tri knjige in sicer običajni »Letopis«, potem poljudnoznanstveno delo: »Vvod v modroslovje« in zabavno knjigo: »Mrtve duše« Gogoljeve. Gotovo niti ne pretiravamo, niti se ne laskamo komu, ko trdimo, da je »Matica« tudi to leto, kakor lansko, spolnila svojo dolžnost do milega našega naroda in položila lepo darilo na oltar narodne omike. Oglejmo si — po geslu svojem: zabavi in pouku — najprej zabavno knjigo: »Mrtve duše. Poema. Ruski spisal Nikolaj Vasilij Gogolj. Preložil L. Podgoriški«. 8° str. 248. — Slovečega ruskega pripovednika glavno delo imamo v krasnem slovenskem prevodu pred seboj. Gogolj se je porodil l. 1809 v guberniji Pultavski, bil je Puškinov prijatelj in opazoval bistrim očesom ruski narod. Umrl je l. 1852 v Moskvi. Slovencem je bil že poprej znan po: »Taras Bulba«, kojega je prevel isti slovenski prelagatelj (Letopis »Mat. Slov.« za 1872-73). Kdor pričakuje, da bode našel v »Mrtvih dušah« zanimiv in zapleten dogodek z zanimivim koncem, moti se: pisatelj nazivlja svoj proizvod »poema«, pred oči nam stavi svojega junaka zato, da nam kaže življenje v ruskem mestu, ali boljše, da nam riše značaje. Prav to je smoter »Mrtvim dušam«, kajti značaje riše pisatelj s tako skrbjo, s toliko natančnostjo in h krati tako genijalno, da ni lahko dobiti kaj enakega v pripovednem slovstvu. Naj bi bila ta povest, kakor so navadne povesti, motili bi nas skoro ti različni in tako slikovito razstavljeni značaji. Knjiga pač ne bode zelo mikala mladega človeka, ki ne gleda rad globoko v dušo, a toliko bolj bode zanimala odraslo dobo. — Prelagatelj, dobro znani pokojni Leopold Gorenjec, kaže se tudi v tem prevodu v vseh onih jezikovnih vrlinah, katere občudujemo na drugih obilnih njegovih prevodih.

HRVATSKO SLOVSTVO.

Tristoletnica Gunduličevega rojstva. Srbi in Hrvati imajo veliko epsko literaturo. Ne samo narodna epika, katero preseza le še Ilijada in Odiseja starih Grkov, ampak tudi umetni epos se je razvil pri njih mogočno: Palmotičeva »Kristiada«, Kanaveličev »Sveti Ivan«, Milutinovičeva »Srbianka«, Demetrovo »Grobničko polje«, Mažuraničeva »Smrt Smailage Čengića«. Najlepsi biser umetne epike jugoslovanske pa je slavni »Osman« Ivana Gunduliča (Gondola): tristoletnica njegovega rojstva (6. jan. 1588) se letos praznuje in ob jednom dvestoinpetdesetletnica njegove smrti (8. dec. 1638).

Koncem 15. veka je nastalo v srbsko-hrvatskem Primorju do cela novo književno gibanje, katero se je lepo povilo in še lepše razvijalo in razcvitalo tja do 18. stoletja. Središče te literarne delavnosti je bil Dubrovnik, imenovan »jugoslovanske Atene«. To mesto je slovelo po svetovni trgovini, katero je podpirala ugodna politika in vzajemnost s sosedno Italijo. Na Laškem so se šolali sinovi dubrovniški, Italija jim je dajala oliko in prosveto, védo, umétnost in klasičnost. Italija jih je učila ljubiti materini jezik, negovati ga in pospeševati. Zato pač ni čuda,